

mülkiye dergisi

Naciye Yıldız
Ömer Atageneç
Sibel Çaşkurlu
Erkan Aktaş
Assiye Aka
Murat Cem Demir
Kamil Fırat
Oğuz Oyan
Yusuf Erbay
Utku Balaban
Nejat Ulusay
Sarp Balcı

2012 36[3]

İçindekiler

Yeni sayıda... - 1

Makale

Hukuk, Yasasının Gücü, Polisin Şiddeti - 5
Naciye Yıldız

Yön Dergisi'nde Anti-Emperyalist Söylem ve Orta Doğu - 33
Ömer Atagenç

Türk Tarımının Üçüncü Gıda Rejimine Eklemlenme Süreci - 61
Sibel Çaşkurlu

Türkiye'de Hemşehri Derneklerinin Kırsal Yapıdaki Rolü - 101
Erkan Aktaş, Assiye Aka, Murat Cem Demir, Kamil Fırat

Yorum

Kamu Yönetiminin ve Mülkiyet İlişkilerinin Dönüştürülmesi -133
Oğuz Oyan

Valiler Çevre Düzeni Planı Yapmalı mıdır? - 155
Yusuf Erbay

Kitap İncelemesi

Yoksulları Ne Yapmalı? Belirsizlik ve Sosyal Politikaya İlişkin Bütünlüklü
Bir İnceleme - 169
Utku Balaban

Söyleşi

İhlâl Sinemacısı Metin Erksan: Nejat Ulusay ile Söyleşi - 179
Sarp Balcı

Sayı Tanıtımı 37(1)

Kent ve Toplumsal Muhalefet - 193

Yayın İlkeleri - 194

Türkiye’de Hemşehri Derneklerinin Kırsal Yapıdaki Rolü

Erkan Aktaş, Mersin Üniversitesi İİBF İktisat Bölümü.

Assiye Aka, ÇOMU Biga İİBF Kamu Yönetimi Bölümü.

Murat Cem Demir, Tunceli Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

Kamil Fırat, MEB, Uzman Sosyolog.

Özet

Türkiye’de 1980’lerden itibaren giderek artan bir öneme sahip olarak sahnede görünürlük kazanan sivil toplum örgütlerinin bir örneği olan hemşehri derneklerinin çoklu işlevlerinin sorunsallaştırıldığı bu çalışma, İstanbul İli’nde bulunan 356 hemşehri derneği ile gerçekleştirilmiştir.

Hemşehri derneklerini genel olarak köy dernekleri ve diğer dernekler şeklinde kategorilendirmek mümkün olsa da çalışmaya göre köy tipi dernekleşmenin baskın olduğu göze çarpmaktadır. Derneklerin kırsal uzamda oynadığı sosyo-ekonomik rolün alt yapı çalışmaları ile sınırlı olduğu saptanmıştır. Hemşehri derneklerinin kente göre kırsal yapıdaki siyasi rollerinin üyeler üzerinde daha az belirleyici, bürokratik yapı üzerinde ise daha belirleyici bir role sahip olduğu bulgusu saptanmıştır.

Derneklerin kuruluş yıllarının da kırsal yapıdaki rolleri üzerinde belirleyici olduğu saptanmıştır. 1980 öncesinde kurulan hemşehri dernekleri kırsal alanın yaşam standardı ile ilgili daha fazla faaliyette bulunmuştur.

Son olarak, hemşehri dernekleri hem kentsel dönüşüm hem de kırsal dönüşüm çalışmalarında dikkate alınması gereken başlıca sivil toplum kuruluşlarından biri olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Hemşehri Dernekleri, STK, Kırsal Dönüşüm, Türkiye.

The Role of Fellowship Associations on Structural Change of the Rural in Turkey

This study aims to discuss multi-functional characteristics of fellowship associations as a sample of NGOs that have had increasingly important role on the scene. The study has been conducted over 356 fellowship associations in İstanbul.

Although it is possible to classify fellowship associations as village associations and the others; this study puts forward that village type of associations are more common. It was found that the associations’ role in rural dimension was

restricted to infrastructure improvements. Another finding of the study that while associations in the rural were less determinant on the political decisions of the members compared to associations in the urban, associations in the rural were more determinant on the bureaucratic structure.

Date of establishment is also determinant on the roles of associations in the rural. Fellowship associations which were established before 1980 had more activities related to life quality of the rural than associations established later.

Finally, fellowship associations should be the major NGOs to be taken into account when urban and rural transformation studies are conducted.

Keywords: Fellowship Association, NGO, Rural Dimension, Turkey.

Giriş

Gerek 1980 sonrası Türkiye’de değişen ekonomi-politik yapıyla birlikte küçülen devlet anlayışı gerekse de Avrupa Birliği ve Türkiye arasındaki ilişkilerin artmasının ve Türkiye’nin toplumsal hayatının tüm yönlerinde AB müktesebatına uyum hedefinin de bir sonucu olarak sivil toplum kavramının ve bu kavramın ima ettiği ekonomik, sosyo-kültürel ve politik kurumlarının gittikçe artan oranda önem arz ettiği söylenebilir. Türkiye’nin AB üyeliği hedefiyle bağlantılı olarak yürüttüğü çalışmalar, gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek olan düzenlemeler birçok alanda (eğitim, hukuk, sağlık, istihdam, tarım, vb.) köklü değişimlere ve toplumsal dönüşüm süreçlerine işaret etmektedir. Ancak şu anda bu dönüşümün toplumsal hayata tamamiyle aksetmediği, esas olarak hukuksal bir dönüşümle sınırlı kaldığı, toplumsal hayata aksetme halinin bir süreç meselesi olduğu söylenebilir. Bu köklü hukuksal dönüşümü toplumsallaştıracak en önemli araçlar olarak sivil toplum kurumları toplumsal sahnede konumlanmaya başlamıştır. Bu bağlamda, Türkiye’nin son otuz yıllık tarihinde yaygın ve kitlesel bir nitelik arz eden hemşehri derneklerinin temel fonksiyonlarını anlamak, aynı zamanda önümüzdeki süreçte bu kurumların oynayabileceği muhtelif roller konusunda birtakım tahminlerde bulunma imkânı sağlayabilecektir. Birer sivil toplum kuruluşu olarak hemşehri dernekleri, Türkiye’nin yukarıda anlatılan köklü hukuksal dönüşümlerinin toplumsallaştırma araçları olabilirler.

Sosyal bilimlerde, Türkiye’de kırdan kente göçün dinamikleri ve sonuçları üzerine geniş bir literatürün varlığına karşın hemşehri derneklerinin oluşum dinamikleri

ve bu derneklerin toplumsal hayatta oynadığı rollere ilişkin yeterince çalışma olduğunu söylemek zor görünmektedir. İlerlemeci sosyoloji kuramlarının teorik argümanlarının aksine kentsel uzamda mevcudiyet kazanabilen hemşehri derneklerini konu alan çalışmaların esas olarak hemşehri dernekleriyle kentsel tarih ve toplumsal uzam arasındaki ilişki üzerinde yoğunlaştığını ve bu bağlamda kentsel dinamikler üzerinden bir hemşehri dernekleri okuması yaptıklarını söyleyebiliriz.

Türkiye’de özellikle 1950’li yıllardan başlayarak göç olgusu ile birlikte kentlilik ve köylülük arasında yaşanan tartışmalar aynı düzleme çekilerek kentlerde daha fazla tartışılır hale gelmiştir. Bunun sonucu olarak da kentlerde hemşehrilik olgusu daha da ön plana çıkmıştır. Buna paralel olarak kentlerde köylülüğün veya kırsal yaşamın temsilcileri olan hemşehri dernekleri hızla artmıştır.

Araştırmanın temel amacı, kırsal ve kentsel yapıyla hemşehri dernekleri arasındaki muhtelif ilişkilerin sosyo-ekonomik, kültürel ve politik içeriğini saptamak ve kavramsallaştırmaktır. Buna ek olarak, özellikle büyük kentlerde örgütlenmiş olan hemşehri derneklerinin yapısını incelemek ve hemşehri derneklerinin kırsal yapıdaki rollerini analiz etmek hedeflenmiştir.

Bu bağlamda, literatürdeki çalışmalarda esas olarak hemşehri derneklerinin kentsel uzamda oynadıkları sosyo-ekonomik, kültürel ve politik rollere odaklanılırken derneklerin kırsal yapıyla kurdukları muhtelif ilişki biçimleri araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Bu çalışma 107K218 Numaralı TÜBİTAK projesinden yararlanılarak yazılmıştır (Aktaş vd., 2007-2010).

Türkiye’de Kırdan Kente Göç ve Kırsal Dönüşüm

Türkiye’de göç konusundan önce kırsal dönüşüm çalışmalarına kısaca bakmakta yarar bulunmaktadır. Çünkü kırdan kente göç sürecinde kırsal dönüşüm önemli bir noktadır. Kırsal dönüşüm ülkemiz ve dünya gündeminde halen canlılığını koruyan önemli konulardan biri olmaya devam etmektedir. Kırsal dönüşüm sorunsalı ile ilgili çok farklı teoriler bulunmaktadır.

Klasik iktisadi teori tarafından, kırsal alanlardaki küçük meta üretiminin kapitalizmin tekelleşme eğilimiyle birlikte ortadan kalkacağı öngörülmüştür (Boratav, 1981: 95). Bu kapsamda neoklasik iktisatçılarla birlikte 19. yüzyılda çoğu Marksist iktisatçı da kırsal kesimdeki küçük meta üreticiliğinin tasfiye olacağını düşünmekteydi (Boratav, 1981: 103). Bu tartışmaları yapan akademisyenlerin çoğu kapitalizme ilerici (olumlu) bir rol atfetmiştir. Ancak bu görüşler, ileri sürüldüğü periyotta dahi birçok düşünür tarafından destek bulmamış, hem teorik hem de politik

gerekçelerle eleştirilmiştir. Eleştirilerin çoğu Marksist kamptan veya bu kesimle geçmişte gönül bağı olan düşünürlerden gelmiştir. Örneğin, Kautsky (1899) "tarım sorunu" adlı incelemesinde küçük köylü işletmelerinin büyük kapitalist işletmelerle birlikte var olabileceğini gereklilik üzerinden açıklamaktadır. Benzer bir yaklaşım, Chayanov (1969) tarafında dile getirilir. Ona göre kapitalist sistem içerisinde küçük meta üretimi mutlaka olmalıdır. Kapitalist dönüşüm, aynı Kautsky gibi küçük meta üretimi ile sistem arasındaki ilişki dikkate alınmadan açıklanamaz.

Kapitalizmin dönüşümünü merkez-çevre düalizmi üzerinden ele alan yaklaşımlarda, çevre ülkelerde kapitalizmin tekelleşme eğilimi ile kırsal alandaki küçük meta üretiminin kalkacağına dair öngörüyü sorgulamışlardır. Foster (1978) gibi Wallerstein'den etkilenen bir çok düşünür için küçük meta üreticileri, merkeze hammadde ürettiği gibi gerilimi azaltıcı bir süpab görevi de görür. Bundan dolayı, ne zaman bu ülkelerde ciddi bir iktisadi kriz yaşansa, tarımsal alandaki küçük aile işletmelerinin desteklenmesi gündeme gelir.

Boratav (1981), kapitalist üretim ilişkileri içinde küçük üreticilerin yaşamasını, tarım dışı sermaye kesiminin düşük fiyatlarla tarım ürünlerini satın alma eğilimiyle ilişkilendirmektedir. Böylece küçük meta üreticisinin kapitalist bir sistem içindeki yerini "uyumlu bütünleşme ve eklemlenme" kavramıyla açıklamaktadır. Bu yaklaşıma göre, küçük ölçekli işletmeler, hem Osmanlı hem de Türkiye Cumhuriyeti'nin tarımsal yapısının temel unsuru olmuştur. Küçük meta üretimi, tarımsal gelişim ve kapitalizm ilişkilerinde egemen bir rol oynamıştır. Küçük meta üretiminin ayrı bir üretim ilişkisine sahip olmaması, kapitalist hareket yasaları ile emek ve sermaye arasındaki ana çelişki ile de açıklanabilir. Küçük meta üretim yapısı büyük ölçüde ticarileşmiştir ve ancak emek kullanımı ile toprak mülkiyeti hala meta-dışı biçimlerde sürmektedir (Ecevit, 1999: .

1950'li yıllarda nüfus artışı ve tarımsal mekanizasyondaki hızlı gelişmeler, göçü tetikleyen faktörlerin başında gelmektedir. Tarımsal mekanizasyonun gelişiminde Marshall yardımı, buğday ihracat talebinin artması ve destekleme politikalarının etkisi olmuştur (Akder, 1998: 384). Bu dönemde aynı zamanda, tarımsal alan artışının sınıra yaklaşması, kırsal ile kent arasındaki sosyo-ekonomik dengesizliklerin giderek artması da kırsaldan kente göçü arttıran diğer faktörlerdir (DİE, 1995: 43).

Türkiye'de 1980 sonrası uygulanan tarım politikaları ile birlikte, son yıllarda küçük köylü üreticilerin kente göç ettikleri gözlenmektedir. Son yıllarda kırsaldan kente göç yıllık 1 milyona yaklaşmaktadır. Bu gelişmelerle birlikte kırsal alandaki nüfus oranı %27'ye kadar gerilemiştir (TÜİK, 2007). AB uyum yasaları çerçevesinde bu sürecin gittikçe hızlanacağı ve kırsal nüfusun toplam nüfus içinde payının gittikçe azalacağı

tahmin edilmektedir. Bundan dolayı, son dönemde yaşanan bu süreç Akşit ve Avcıoğlu'nun tezlerini tekrar gündeme getirecek gibi görünmektedir.

Tarımsal mekanizasyon Türkiye için birdenbire gerçekleşen bir olaydır. Traktör ithalatı üç yıl içinde 2000'den 40000'e çıkmıştır (Akder, 1998: 384). Türkiye'de 1950'li yıllarda az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere doğru başlayan göçler, 1960'lı yıllarda yurtdışı göçleriyle birlikte artarak günümüze kadar gelmiştir. Aynı zamanda, kalkınma planları ile uygulamaya konulan politika ve tedbirler, geri kalmış bölgelerin kalkınması ve bölgeler arası gelişme farklarının azaltılması çalışmalarına rağmen bölgeler arası dengesizliğin artması, göçün temel sebeplerinden biri olmuştur (Kocaman, 1998: 49-55).

Yaşanan yoğun kır-kent göçü milyonlarca köylünün başta İstanbul, Ankara, İzmir ve Adana olmak üzere büyük kentsel alanlara yerleşmesine yol açmıştır. 1950-1970 yılları arasında yılda yaklaşık 200 bin, 1970-1980 arasında yaklaşık 350 bin, 1980-1995 arasında ise yaklaşık 500 bin köylünün kentlere göç ettiği tahmin edilmiştir (İçduygu vd., 1998). Bu yolla işgücünün önemli bir kısmı kırdan kente kaymış; ancak sanayi sektörünün büyüme hızı bu işgücünü istihdam edebilecek yeni iş alanları yaratmada yetersiz kalmıştır (Levine ve Sunday, 1978: 264). 1950-1995 yılları arasında yaşanan toplam göç miktarı ise yaklaşık 15 milyon olarak tahmin edilmiştir.

1990-1995 yılları arasında kırdan kente göç azalmakla birlikte bu yıllar arasında bir milyon kişi kırsal kesimden kente göç etmiştir (Kocaman, 1998). Bu yıllar arasında kırsal alanda yaşayanların oranı % 50'nin altına düşmüş ve bu oran 2000'li yıllarda % 34'ten 2006 yılında % 27'ye kadar gerilemiştir. Son yıllarda kırdan kente göç, yıllık bir milyona yaklaşmaktadır (TÜİK, 2007).

Kırdaki çözülme sonucu kırdan kopan ve kentlerde toplanan kitleler, kentsel yaşama ayak uyduramayıp kentsel değerleri benimseyemeyince, kır ile kent yaşamı arasında kalmakta ve kent yaşamına yabancılaşmaktadırlar. Bu durumda kentle eklemleme sorunu yaşayan bu kesimler, kırsal ile olan bağlantılarını daha güçlü tutmuşlardır (Aktaş vd., 2006: 53).

Türkiye'de kırsal dönüşüm çalışmalarında artık AB veya Dünya Bankası uzmanlarının bu konu hakkındaki görüşleri giderek daha da önemli olmaktadır. Dünya Bankası 2003 yılında giderek artan yoksulluk, açlık, eşitsizlik ve kötüleşen çevre koşullarını (iklim) dikkate alarak kırsal kalkınma stratejilerinde değişiklik yapmıştır. Yeni stratejide yoksulluk ve olumsuz çevre koşulları ile mücadelede özel sektör ve sivil

toplumun rolü önemszenmiştir. Değişiklikte üç vurgu bizim için oldukça önemlidir. “Kırsal altyapının geliştirilmesine öncelik verilmelidir, Kırsal kalkınma sorunlarına ait çözümler toplum katılımını ve toplum dinamiklerini temel alarak ortaya konmalı, sivil toplum önemszenmelidir ve dezavantajlı gruplar (işsiz, topraksız, hasta, kadın ve çocuklar) konusuna özel önem verilmelidir” (WB, 2003: 78).

Dünya Bankası yoksulluğun azaltılması ve “Yeni Kırsal Kalkınma Stratejisi”ni gerçekleştirmek için, çok disiplinli ve çoğulcu yaklaşımlara, kırsal altyapıya önem verilmesine ve kırsal kalkınma sorunlarına ait çözümlerde toplumsal katılıma öncelik vereceğini belirtmiştir (DPT, 2000).

Kırsal Katılımcılık

Katılım, kırsal dönüşüm çalışmalarında bilinçli insanların eliyle başlatılan yaratıcı bir süreçtir. Kırsal toplumun ve topluluğu meydana getiren kişi ve grupların kendilerini ilgilendiren kalkınma programlarında etkin yer almaları kırsal dönüşüm çalışmalarında çok önemlidir. Kırsal alanda katılımcılığın sağlanması özellikle kendi sorunlarını çözebilme yeteneğini kazandırmaktadır (Gülbuçuk ve Gün, 1994: 356).

Kırsal dönüşüm çalışmalarında genellikle fiziki yapı ön plana çıkarken çalışmaların en önemli ayağı hep eksik kalmıştır. Kırsal dönüşüm çalışmaları daha çok “köylü” yerine “köy” eksenli olmuştur. Diğer bir ifadeyle çalışmalar köylünün eğitim ve bilinç düzeyini yükseltmekten çok köydeki teknolojik (traktör, tohum, ilaç vb.) ve fiziki şartların (yol, su, elektrik vb.) düzeltilmesi yönünde olmuş ve bu yüzden bir çok kırsal dönüşüm yatırımlarından istenilen sonuç alınamamıştır (Aktaş, 2006: 55).

1950’lerden bu yana, kırsal kalkınma yaklaşımlarının temelini oluşturan çok sayıda teori ve politika üretilmiştir. Bunlardan bazıları şu şekildedir: 1950’li yıllarda “Toplumsal Kalkınma”, 1960’larda “Küçük Tarım İşletmelerinde Büyüme”, 1970’lerde “Entegre Kırsal Kalkınma”, 1980’lerde “Pazarın Serbestleşmesi”, 1990’larda “Katılımcılık” ve 2000’lerde ise “Katılımcı Kırsal Stratejik Planlama” (Ellis ve Biggs, 2001: 437-448). Bu tip kırsal kalkınma yaklaşımlarına eleştiriler de getirilmiştir. Bu eleştirilerden biri, neo-klasik iktisadi kuramlara karşı geri kalmışlığı ve kapitalist ilişkileri merkeze alan değişik bağımlılık kuramları geliştirilmekle birlikte, Dünya Bankası’nın yoksullukla mücadelede sivil toplum kuruluşlarını ön plana çıkararak refah devleti politikalarını yok etmeye çalışmasıdır. Diğer bir eleştiri ise yoksulluk sorununu sivil toplum kuruluşlarının çözememesidir (Önver vd., 2006: 2).

“Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu” kırsal kalkınmada örgütlülük ve sivil toplum ile ilgili şu önerileri getirmiştir: Kırsal

toplum insanının yaşam kalitesinin geliştirilmesine yönelik girişim ve yatırımlarda, örgütlenme öncelikli sayılmalı ve her anlamda katılımcılık teşvik edilmelidir. Kırsal alanda örgütlenmenin etkili olması için var olan kamusal örgütlerin yanı sıra sivil örgütlenmenin teşvik edilerek, kurulmasını kolaylaştırıcı ve destekleyici tedbirlerin alınması gerekmektedir (DPT, 2000). Diğer bir çalışmada ise, katılımcı kırsal değerlendirme yaklaşımının ülkemizde başta Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı olmak üzere dernekler, kooperatifler, vakıflar, sendikalar vb. "sivil toplum kuruluşları" ile özel sektör kuruluşları tarafından uygulanabileceği belirtilmiştir (Özkaya, vd., 1998: 5).

Kullanılan Yöntem ve Veri Seti

Çalışmada nicel veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Anket formunun ilk bölümünde hemşehri derneklerinin genel yapısına ilişkin sorulara yer verilmiş, ardından ise kentsel ve kırsal rollerini analiz etmeyi olanaklı kılan sorular yer almıştır. Anket formu hazırlandıktan sonra alanda önce pilot çalışma yapılmış ve sonra da 370 adet anket uygulanmıştır. Derneklerde anket yapılan kişi seçilirken anket yapılan kişinin o dernekte aktif üye olması ve en az bir kere yöneticilik yapmış olması kriterleri göz önünde tutulmuştur.

Çalışmanın evrenini (E) Türkiye'nin 81 ilinde mevcut olan tüm hemşehri dernekleri oluşturmaktadır. Bu derneklerin illere göre niceliksel dağılımları İçişleri Bakanlığı'na bağlı Dernekler Masası'ndan alınmıştır. Elde edilen verilerle araştırmanın zamansal ve finansal sınırlılıkları göz önüne alınarak araştırmayı yeterince iyi temsil edeceği düşünülen İstanbul İli örneklem (n) olarak seçilmiştir. Örneklem seçilmesinde dernek sayılarındaki yoğunlaşma, bölgesel çeşitlilik, örgütlenme ve faaliyet düzeyleri vb. ölçütler dikkate alınmıştır. Bu ölçütlere göre Oranlı Tesadüfî Yöntem kullanılarak İstanbul İli araştırmanın örnekleme (n) olarak belirlenmiştir.

İstanbul İli'nin örneklem olarak seçilmesinin maddi temellerinin belirtilmesi gerekir. İçişleri Bakanlığı Dernekler Masası Kurumu'ndan elde edilen verilere göre Türkiye'deki toplam hemşehri-köy derneği sayısı 8.135'dir (2006). Bu derneklerin yaklaşık olarak yarısı 3876 (%47,6) İstanbul'da faaliyet göstermektedir. %47,6'lık bir oran da istatistiksel anlamda temsil yeteneğinin güçlü olduğunu gösterir. Oransal ve sayısal anlamda, derneklerin İstanbul'da yığılması İstanbul'un örneklem olarak seçilmesinin ilk nedenidir. İkinci neden ise dernek sayılarının çokluğuna koşut olarak farklı yerleşim birimlerine tekabül eden birçok sayıda derneği içerisinde barındırmasıdır. Örgütlenme ve faaliyet düzeyinin fazla olması ise üçüncü nedendir. Gerçekten de derneklerin ön adlarına bakıldığında geniş bir örgütlenme yelpazesi ortaya çıkmaktadır. Ön adların önemi, dernek tüzüklerini

de belirlemesinden kaynaklanmaktadır. Bazı dernekler sosyal yardımlaşma ön ekini alırken, bir kısmı kültür, bir kısmı kalkındırma, eğitim, tanıtma, güzelleştirme, yaşatma vb. adlar almaktadır. Bu kadar geniş bir yelpazeyi il düzeyinde barındıran İstanbul ili 81 ili yeterince temsil edebilecek bir örneklem özelliği taşımaktadır.

Örneklem sayısının belirlenmesinde yukarıda belirtildiği gibi Oranlı Tesadüfî Yöntem kullanılmıştır. %10'luk bir oran temsil yeteneği olarak istatistiksel anlamda oldukça güçlü bir değere işaret eder (Newbold, 2000: 800). Ancak bu oran her bir ilçede eşit olarak yakalanamaz ise istatistiksel olarak karar verme sürecinde bazı hataları beraberinde getirir. Bu hatalardan arınmak için bilgisayar programlarına başvurarak (SPSS' in Data ► Select Cases ► Randon sample of cases menüsü) bu oranı her bir ilçede sabit kılacak denekler saptanmıştır. Toplam evren 3876'dır. Buna %10 oranında tekabül eden örneklem sayısı ise 370'tir. Örneklem sayısında da her ilçedeki %10'luk değer korunmuştur.

İstanbul 2008 dernekler masası kayıtlarına göre 12 önemli ilçe belirlenmiştir. İlçelerin ağırlıklarına göre anket aşağıdaki tabloya göre dağıtılmıştır.

Tablo1 Örneklem ilçelere Göre Dağılım Oranları

İlçeler	Yapılan Anket Sayısı	Yüzde (%)
Bağcılar	34	9,2
Bahçelievler	29	7,8
Beyoğlu	26	7,0
Esenler	22	5,9
Gaziosmanpaşa	42	11,4
Kağıthane	28	7,6
Kartal	26	7,0
B. ve K. Çekmece	39	10,5
Pendik	17	4,6
Şişli	22	5,9
Ümraniye	64	17,3
Usküdar	21	5,7
Toplam	370	100,0

Veri Analiz Yöntemleri

Saha araştırmasından elde edilen ham veriler betimsel istatistiklere tabi tutularak, daha sonra da hipotezler doğrultusunda analiz edilmiştir. Data işlem basamağında kullanılacak istatistiksel teknikler kendi içerisinde kabaca iki gruba ayrılabilir. Bunlar daha klasik sayılabilecek Ki-Kare Uyum Analizi ile Logit modellerdir. Faktörler arasındaki ilişkiler Ki-Kare testi analizi yardımı ile incelenmiştir (Düzgüneş, vd., 1993: 218). Ayrıca veriler simetrik olarak normalleştirilmiş uyum analizi uygulanarak (Özdamar, 2002) yüzdeler ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Birçok sosyo-ekonomik araştırmada olduğu gibi, bağımlı değişkenin kategorik olarak belirlendiği durumlarda, EKK tekniği ile hesaplanan regresyon eşitliği ile yapılan tahminler yetersiz kalmaktadır. Çünkü EKK tekniği, bağımlı değişkenin normal dağılım gösterdiği varsayımından hareket eder. Kategorik olarak belirlenen değerler ise normal dağılım göstermezler. Bu durumda bağımsız değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ilişkileri ortaya koymak için EKK tekniği yerine bağımsız değişkenler üzerinde herhangi bir ön şart istemeyen ve bağımlı değişkenin kategorik olarak belirlendiği durumda uygulanabilen lojistik regresyon analizi önerilir (Hoswer ve Lemeshow, 2000: 375).

Derneklerin sosyal, kültürel ve politik rollerini etkileyen faktörler arasındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin ortaya çıkarılmasında Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Fakat burada En Küçük Kareler (OLS) tahmincisi ile yapılır ise sıfır değerine sahip değişkenler için hata terimi ortalaması sıfır olacaktır. Bu durumda sınırlı bağımlı değişken modeli olan "LOGİT" modeli uygulanmıştır. Logit tahmini "Maksimum Olabilirlik (ML) tahmincisi kullanılarak yapılabilir. Bu şekilde yapılan tahmin daha tutarlı ve yansız sonuç verir (İşyar, 1994).

Burada LOGİT, birikimli lojistik dağılım fonksiyonu olarak da bilinmektedir.

$$P_i = F(\alpha + \beta X_i) = \frac{1}{1 + e^{-Z_i}} = \frac{1}{1 + e^{-(\alpha + \beta_i X_i)}}$$

Burada P_i ($i=0,1$) açıklayıcı değişkenin (X_i) hakkında bilgi verirken i -ninci bireyin belirli bir seçimi yapma olasılığını ifade etmektedir. F bir kümülatif lojistik olasılık fonksiyonu, Z_i ölçülmemiş indeksi göstermektedir (İşyar, 1994).

Araştırmanın Hipotezleri

Çalışmada öncelikle teorik yaklaşımlar ve ilgili literatür işığında temel ve alt hipotezler geliştirilmiştir. Daha sonra da bu hipotezlerin sınanması için yapılandırılmış anket soruları oluşturulmuştur. Anket yolu ile elde edilen veriler yukarıda ayrıntılandırıldığı gibi çeşitli istatistikî tekniklerle değerlendirilmiştir.

Çalışmanın ana hipotezi:

H1: Hemşehri derneklerinin kırsal yapının dönüşümünde rolü vardır.

H2: Hemşehri derneklerinin kırsal yapıdaki rolleriyle ilgili alt hipotezler:

H21: Hemşehri derneklerinin kırsal yapıda ekonomik rolü vardır.

H22: Hemşehri derneklerinin kırsal yapıda sosyo-kültürel rolü vardır.

H23: Hemşehri derneklerinin kırsal yapıda politik rolü vardır.

Araştırma Bulgularının Değerlendirmesi

Hemşehri Derneklerinin Genel Yapısı

Yapılan analize göre, İstanbul'daki hemşehri derneklerinin yaklaşık % 65'i köy

Aktaş E (2012). Türkiye'de Hemşehri Derneklerinin Kırsal Yapıdaki Rolü. *Mülkiye Dergisi*. 36(3), 101-132

derneği şeklinde konumlanmaktadır. Birden fazla köyden oluşan derneklerin sayıca az olmasından dolayı, tablolarda köy derneğine civar köylerde eklenerek sınıflandırma yapılmıştır. Tablo 2'ye göre köy tipi örgütlenme modelini oluşturan derneklerin oranı %66'dır. Tabloya göre hemşehri derneklerinin örgütlenme modelinin genellikle köy tipi bir dernekleşme olduğu göze çarpmaktadır. Bu durumda, kırdan kente göç eden kişilerin oluşturdukları derneklerin, daha mikro ve kapalı bir örgütlenme modeli karakteristiği taşıdığı söylenebilir. Aynı zamanda bu karakteristikte hemşehri derneklerinin özüne içkin olan ilksel bağların ve değer sisteminin de etkili olduğu söylenebilir.

Tablo2 Hemşehri Derneklerinin Kategorik Ayrımı

Dernek Tipi	Adet	Yüzde(%)
Köy Derneği	230	64,6
Civar Köyleri Derneği	6	1,7
İlçe Derneği	49	13,8
İl Derneği	52	14,6
Bölge Derneği	19	5,3
Toplam	356	100,0

Hemşehri derneklerinin tarihsel gelişimine baktığımızda, bu tip derneklerin 1950'li yıllarda kurulmaya başlandıkları görülmektedir (Tablo 3). Bu durum özellikle kırdan kente göçün başladığı yıllara rastlamaktadır. Bu yıllarda nüfus artışı ve tarımsal mekanizasyondaki hızlı gelişmeler göçü hızlandırmıştır (Akder, 1998: 17). Bu dönemde özellikle tarımsal alan artışının sınıra yaklaşması ve kır ile kent arasındaki sosyo-ekonomik dengesizliklerin giderek artması da kırdan kente göçü hızlandırmıştır (DİE, 1995: 43).

Tabloya baktığımızda, Hemşehri derneklerinin yaklaşık %90'ına yakın kısmının 1980 sonrası kurulduğunu görmekteyiz.

Tablo3 Hemşehri Derneklerinin Farklı Dönemlere Göre Kuruluş Sayıları ve Oranları

Kuruluş dönemleri	Adet	%
1951-1960	10	2,8
1961-1970	21	5,9
1971-1980	5	1,4
1981-1990	35	9,8
1991-2000	176	49,4
2001 ve sonrası	109	30,6
Toplam	356	100,0

Anket yapılan hemşehri derneklerinin farklı dönemlere göre kuruluş sayıları ve oranları yukarıdaki tabloda verilmiştir. Özellikle 1991-2000 yılları arasının hemşehri

derneklerinin en fazla kurulduğu yıllar olarak söylenebilir. Bununla birlikte, hemşehri dernek sayılarının giderek artma eğiliminde olduğu da söylenebilir.

Anketyapılan hemşehri derneklerinin ortalama üye sayısı 270 olarak hesaplanmıştır. Türkiye 2007 yılı verilerine göre yaklaşık olarak 8135 hemşehri derneği olduğuna göre, İstanbul'da hemşehri derneğine üye olanların sayısı yaklaşık olarak bir milyon elli bin olarak tahmin edilebilir. Türkiye'deki toplam hemşehri derneğine üye olan kişi sayısı ise yaklaşık olarak 2,2 milyon olarak tahmin edilebilir. Bu durum hemşehri dernekleri şeklinde örgütlenmenin İstanbul veya Türkiye ölçeğinde en fazla tercih edilen örgütlenme şekillerinden biri olduğunu göstermektedir. Bu durum, hemşehricilik bağlarının Türkiye'de ne kadar etkili olduğunun bir başka göstergesidir.

Hemşehri derneklerinin kuruluş nedeni ilk olarak (yaklaşık %70) üyelerine kentte yardım ve dayanışma sağlamaktır. İkinci kuruluş nedeni ise kırdaki yardım ve dayanışma sağlamaktır (Tablo 4).

Hemşehri derneklerinin ilk kuruluş amacıyla şu andaki öncelikli amaçları arasında bir değişim olduğu görülmektedir. Bu derneklerin kentte yardım ve dayanışma nedeni %70'lerde iken şu andaki birincil amaç olarak %56 düzeyindedir. Bunun aksine, hemşehri derneklerinin %15'i kırdaki yardım ve dayanışma kuruluş nedeni olarak görürken şu andaki birincil amaç olarak %35'ler düzeyinde görmektedir (Aktaş ve Ark, t.y.: 46) Bu durum hemşehri derneklerinin amaçlarında yıllara göre değiştiği ve farklı bir kimliğe büründüğü şeklinde yorumlanabilir.

Tablo4 Hemşehri Derneklerinin Kuruluş Nedenleri

	Adet	%
Kentte Yardım ve Dayanışma	248	69,7
Kültür Turizmi ve Yöre Tanıtım	32	9,0
Diğer Bir Köy Derneğinin Kurulmuş Olması	23	6,5
Kırdaki Yardım ve Dayanışma	53	14,9
Toplam	356	100,0

Altan çalışmasında, Esenler ilçesindeki hemşehri derneklerini incelemiştir. Bu çalışmada, hemşehri dernek üyelerinin % 49'u köye memlekete dönmek istediğini belirtmişlerdir. Dönmek istemesindeki nedenlerinin başında ise oradaki çevreye olan özelemleri gösterilmiştir (Altan, 2003: 55). Bu çalışmada görüldüğü gibi, kentteki hemşehrilerin kırdaki olan özelemleri bu derneklerin amaçlarını kırdaki yönelemlerine dönme isteklerinin zamanla azalacağı yorumu yapılabilir.

Hemşehri Derneğinin Kırsal Yapıdaki Rolü

Türkiye’de yaşanan göç ile birlikte kır nüfusu, kent nüfusunun bir hayli gerisine düşmüştür. Yaşanan bu hızlı göç, kent ile kır arasındaki organik ilişkiyi arttırmıştır. Hemşehri derneklerinin bağlı buldukları köy ve beldelerde kırsal ortalama nüfus 303 kişi iken yazın bu sayı 774’e çıkmaktadır.

Anket yapılan toplam hemşehri derneği içerisinde kırsal yapı ile ilgili faaliyetleri olan derneklerin durumu aşağıda verilmiştir. Ankete katılan derneklerin %20,8’i her zaman, %21,9’ü çoğunlukla ve %17,4 bazen şeklinde kırsal faaliyetler içinde olduğunu belirtmişlerdir (Tablo 5). Bununla beraber hemşehri derneklerinin %66’sının köy kökenli olduğu Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo5 Derneklerin Köy ile İlgili Faaliyetlerde Bulunma Sıklığı

	Adet	%
Hic	119	33,4
Çok az	23	6,5
Bazen	62	17,4
Çoğunlukla	78	21,9
Her zaman	74	20,8
Toplam	356	100,0

Hemşehri Derneğinin Kırsal Yapıdaki Sosyal ve Politik Rolü

Hemşehri derneklerinin kırsal alandaki kamu yöneticileri ve siyasi partilerle görüşme sıklığı Tablo 6’da görülmektedir. Hemşehri dernekleri hemşehrisi olduğu bölgenin kamu yöneticileriyle sık sık görüştüklerini belirtmiştir. Hemşehri dernekleri üyeleri aynı zamanda hemşehrisi oldukları bölgenin siyasi parti temsilcileriyle ara sıra da olsa görüştüklerini belirtmiştir.

Tablo6 Hemşehri Derneklerin Kırsal Alandaki Kamu Yöneticileri ve Siyasi Partilerle Görüşme Sıklığı

	Kamu Yöneticileriyle		Siyasi Partilerle	
	Adet	Köy ile ilgilenen dernekler içerisinde payı	Adet	Köy ile ilgilenen dernekler içerisinde payı
Hic	19	8,0	68	28,6
Çok az	21	8,8	26	10,9
Bazen	68	28,6	74	31,1
Çoğunlukla	77	32,4	48	20,2
Her zaman	53	22,3	22	9,2
Toplam	238	100,0	238	100,0

Hemşehri derneği yönetiminin kırsal yapıdaki statüsü Tablo 7’de verilmiştir. Hemşehri dernek yöneticilerinin kentte olduğu kadar kırsal da önemli bir statüde olduğu görülmektedir.

Tablo7 Hemşehri Dernek Yönetiminin Kırsal Yapıdaki Statüsü

	Adet	Köy ile ilgilenen Dernekler İçerisinde Payı
Hiç	15	6,3
Çok az	22	9,2
Bazen	44	18,5
Çoğunlukla	65	27,3
Her zaman	92	38,7
Toplam	238	100,0

Hemşehri dernek yöneticilerinin köye gidiş sıklığı yılda ortalama 2,3’tür. Hemşehri derneklerinin, hemşehrisi olduğu yerin, muhtarlık veya belediye seçimlerinde rolünü gösteren tablo aşağıda yer almaktadır. Kırsal alanla ilgilenen hemşehri derneklerinin yaklaşık %37’si hemşehrisi olduğu yerin muhtarlık veya belediye seçimlerinde hiçbir şekilde rollerinin olmadığını belirtirken yaklaşık %21’i her zaman rollerinin olduğunu belirtmiştir.

Tablo8 Hemşehri Derneklerinin, Hemşehrisi Olduğu Yerin Muhtarlık veya Belediye Seçimlerindeki Rolü

	Adet	Köy ile ilgilenen dernekler İçerisinde payı
Hiç	87	36,6
Çok az	22	9,2
Bazen	37	15,5
Çoğunlukla	43	18,1
Her zaman	49	20,6
Toplam	238	100,0

Hemşehri derneklerinin kırsal kesimde sosyal ve politik rollerinin dikkate değer bir oranda olduğu görülmektedir. Özellikle kentteki bürokratik yapıdan çok kırsal kesimdeki bürokratik yapıyla iletişime geçtikleri görülmektedir. Bu durumun tek yönlü olmadığı yapılan mülakatlar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bazı bölgelerdeki kaymakam ve valilerin İstanbul’daki bazı hemşehri dernekleriyle görüştikleri ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte, kırsal kesimde milletvekili hatta bakanların hemşehri derneklerini ziyaret ettikleri de görülmektedir. Hem kırsal kesimdeki bürokratik yapı hem de siyasi yapıların İstanbul’daki hemşehri derneklerini önemseydiği sonucuna varabiliriz.

Hemşehri derneklerinin kırsal kesimdeki yaşam standardını artırıcı ne tür önlem aldıklarına ilişkin faaliyetler Tablo 9'da verilmiştir. Hemşehri dernekleri kırsal kesimde yaşam standardını artırmak için ibadet yeri inşaatı ve bakımı, içme suyu, yol ve çevresel düzenleme ve ağaçlandırma çalışmalarında etkin rol aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, kırsaldaki kanalizasyon ve okul yapımında da rol aldıklarını ifade edilmiştir.

Bazı hemşehri dernekleri kırsal yaşamdaki hayat standardını artırmada öncü rol oynadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo9 Hemşehri Derneklerinin Kırsal Yaşamdaki Yaşam Standardı İle İlgili Faaliyetleri

Yaşam Standartları		Hiç	Çok Az	Bazen	Çoğunlukla	Her Zaman	Toplam
Köy veya Mezra Yolu	N	71	15	39	58	55	238
	%	29,8	6,3	16,4	24,4	23,1	100,0
Yapımı Ve Bakımında	N	131	9	18	35	45	238
	%	55,0	3,8	7,6	14,7	18,9	100,0
İçme Suyu Yatırımlarında	N	72	9	30	63	64	238
	%	30,3	3,8	12,6	26,5	26,9	100,0
Eski Evlerin Restore	N	206	8	11	7	6	238
Edilmesinde	%	86,6	3,4	4,6	2,9	2,5	100,0
Yeni Konaklama Tesislerinin	N	188	3	4	15	28	238
Yapılmasında	%	79,0	1,3	1,7	6,3	11,8	100,0
Okul İnşaatı Ve Bakımı	N	144	8	17	43	26	238
	%	60,5	3,4	7,1	18,1	10,9	100,0
İbadet Yeri İnşaatı Ve Bakımı	N	49	5	29	62	93	238
	%	20,6	2,1	12,2	26,1	39,1	100,0
Çevresel Düzenleme	N	103	10	20	51	54	238
	%	43,3	4,2	8,4	21,4	22,7	100,0
Ve Ağaçlandırmada	N	223	0	1	2	12	238
	%	93,7	0,0	0,4	0,8	5,0	100,0
Eğitim Araçları	N	223	0	1	2	12	238
	%	93,7	0,0	0,4	0,8	5,0	100,0

Yapılan analiz sonucunda, hemşehri derneğinin kırsal yaşamdaki yaşam standardı ile ilgili faaliyetlerinin kuruluş yıllarından bağımsız olmadığı belirlenmiştir. Yani, hemşehri derneğinin kırsal yaşamdaki yaşam standardı ile ilgili faaliyetleri kuruluş yıllarına göre değişmektedir. 1980 öncesi kurulan hemşehri derneklerinin kırsal yaşamdaki yaşam standardı ile ilgili faaliyetlerinin çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Hemşehri derneğinin kırsal yaşamdaki yaşam standardı ile ilgili faaliyetlerinin üye sayılarına göre değiştiği, yani hemşehri derneğinin kırsal yaşamdaki yaşam standardı ile ilgili faaliyetlerinin üye sayılarından bağımsız olmadığı belirlenmiştir. Üye sayısı fazla olan hemşehri derneklerinin kırsal yaşamdaki yaşam standardı ile ilgili faaliyetlerinin daha fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, hemşehri derneklerinin %67'si kırsal kesimle ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Kırsal kesimle ilgilenen dernekler çoğunlukla köy dernekleridir. Hemşehri dernekleri kenttekinin aksine kırdaki, siyasi yapılardan çok kamu kesimleriyle ilişki içindedirler.

Hemşehri derneklerin sosyo-politik rollerinin, kuruluş yılı geriye gittikçe ve üye sayısı arttıkça daha da arttığı yapılan analizlerle ortaya çıkmıştır. Hemşehri derneklerinin çatı örgütlenmeye gitmesinde (federasyon, vakıf vb.) en önemli nedenlerden biri de kırdaki sosyal ve politik rollerini daha da artırmaktır.

Hemşehri Derneğinin Kırsal Yapıdaki Ekonomik Rolü

Hemşehri derneklerinin kırsal kesimdeki yatırımlara karşı olan ilgileri Tablo 10'da görülmektedir. Hemşehri derneklerinin kırsal kesimdeki yatırımları önemli oranda takip ettiği görülmektedir.

Tablo10 Hemşehri Derneklerinin Kırsal Kesimdeki Yatırımları Takip

Etmesi	Adet	Köy ile ilgilenen Dernekler İçerisinde payı
Hic	31	13,0
Çok az	11	4,6
Bazen	20	8,4
Çoğunlukla	101	42,4
Her zaman	75	31,5
Toplam	238	100,0

Derneğin, hemşehrisi olduğu yerin kırsal dönüşüm çalışmalarında rol alma isteği Tablo 11'de verilmiştir. Tabloya göre kırsal dönüşüm çalışmalarında hemşehri derneklerinin önemli bir kısmı rol almak istediklerini belirtmişlerdir.

Tablo11 Hemşehri Derneğinin Kırsal Dönüşüm Çalışmalarında Rol Alma İsteği

	Adet	%
Hiç	8	2,2
Çok az	2	0,6
Bazen	3	0,8
Çoğunlukla	72	20,2
Her zaman	260	73,0
Toplam	345	96,9

Hemşehri Derneğinin Kentsel ve Kırsal Alandaki Rollerini Etkileyen Faktörler
Hemşehri derneklerinin kentsel ve kırsal alandaki rollerini etkileyen faktörlerin aynı anda analizi kesikli bağımlı değişken modellerle yapılmıştır. Yapılan analizler hem kentsel alanda hem de kırsal alanda ayrı ayrı incelenmiştir.

i) Hemşehri Derneğinin Kırsal Alandaki Rollerini Etkileyen Faktörler
Tablo 12’de hemşehri derneğinin kırsal yapı ile ilgili faaliyet durumunu etkileyen bazı faktörler incelendiğinde, dernek şekli, kadın üye sayısı, kentteki seçimlerde etkili olma ve kuruluş tarihi ile anlamlı bir ilişki tahmin edilmiştir. Hemşehri köy derneklerinin, kırsal yapı ile ilgili faaliyet daha fazla olduğu Tablo 12’de net bir şekilde görülmektedir. Daha önce kurulan hemşehri derneklerinin kırsal yapı ile ilgili faaliyette bulunma ihtimalini arttırdığı tahmin edilmiştir. Kadın üye sayısı fazla, seçimde ve üyelerin sektörel yoğunlaşmasında etkili derneklerin kırsal yapı ile ilgili faaliyette bulunma bahsinin yüksek olduğu tahmin edilmiştir.

Tablo12 Hemşehri Derneğinin Kırsal Yapı ile İlgili Faaliyet Durumunu Etkileyen Bazı Faktörler

Bağımlı Değişken: Kırsal yapı ile ilgili faaliyetleri oluyor mu?

Yöntem: ML - Ordered Logit (Quadratic hill climbing)

Örnek Sayısı: 356

Değişkenler	Katsayı	Std. hata	z-istatistiği	Olasılık
Üye Sayısı	0.000374	0.000404	0.925469	0.3547
Dernek Şekli	2.896915	0.287236	10.08548	0.0000
Binanın kendine ait olma durumu	-0.009175	0.228269	-0.040195	0.9679
Federasyon durumu	0.188141	0.253201	0.743052	0.4575
Kırsal faaliyet için öncelik	-0.002585	0.002315	-1.116838	0.2641
Kadın üye sayısı	0.200593	0.073397	2.732979	0.0063
Seçimde etkili olma durumu	0.200593	0.073397	2.732979	0.0063
Sektörel yoğunlaşma durumu	0.382184	0.221977	1.721729	0.0851

Siyasi partilere ziyaret sıklığı	-0.031163	0.109393	-0.284869	0.7757
Kuruluş tarihi	-0.038445	0.010001	-3.844263	0.0001
Belediye Bşk. ziyaret sıklığı	-0.030480	0.124851	-0.244133	0.8071
Kaymakam ziyaret sıklığı	0.259791	0.170169	1.526664	0.1268
Muhtar ziyaret sıklığı	-0.014141	0.142327	-0.099353	0.9209
Politikacı ziyaret sıklığı	0.162773	0.163964	0.992734	0.3208
Parasal Yardım Durumu	0.063813	0.269454	0.236822	0.8128
Akaike info criterion	2.591785	Schwarz criterion	2.776824	
LR statistic	184.1982	Prob(LR statistic)	0.000000	

Hemşehri derneğinin kırsaldaki politik partilerle ziyaret sıklığını etkileyen bazı faktörler incelendiğinde, üye sayısı, kırsal yatırımları takip etmesi, sektörel yoğunlaşma, parasal yardım yapma ile anlamlı bir ilişki tahmin edilmiştir. Hemşehri dernek üye sayısı, kırsal yatırımların takip sıklığının artması, hemşehri derneğinin kırsaldaki politik partilerle ziyaret sıklığını artırma ihtimalini arttırdığı artmaktadır. Hemşehri dernek üyelerine parasal destek verilmesi ve üye sayısının fazlalığı ile derneğin kırsaldaki politik partilerle ziyaret sıklık bahsinin artması, kentte güçlü derneklerin kırdaki daha etkili olması anlamına gelmektedir (Tablo12).

Hemşehri derneğinin köydeki yaşam standardını¹ artırma çalışmalarını etkileyen bazı faktörler incelendiğinde, kuruluş tarihi, binanın kendine ait olması, federasyon durumu, öncelikli amacı ve kırsaldaki statü ile anlamlı bir ilişki tahmin edilmiştir. Daha eski ve dolayısıyla binası kendisine ait, kırdaki statüsü yüksek ve kırsal çalışmaları öncelikli gören hemşehri derneklerinin, köydeki yaşam standardını yükseltme ihtimalini arttırdığı tahmin edilmiştir. Bu tip köklü ve varlıklı derneklerin federasyonlaşma ihtiyacı olmadığı anlaşılmaktadır (Tablo13).

Tablo13 Hemşehri Derneklerinin Köydeki Yaşam Standartlarını Arttırma Çalışmalarını Etkileyen Bazı Faktörler

Bağımlı Değişken: Hemşehri Derneklerinin Köydeki Yaşam Standartları

Arttırması

Yöntem: ML - - Ordered Logit (Quadratic hill climbing)

Örnek Sayısı:238

Değişkenler	Katsayı	Std. hata	z-istatistiği	Olasılık
Üye Sayısı	-0.000192	0.000316	-0.607321	0.5436
Kuruluş tarihi	0.020572	0.006184	3.326476	0.0009
Binanın kendine ait olma durumu	0.280575	0.152634	1.838224	0.0660
Şube durumu	0.337415	0.217302	1.552747	0.1205
Federasyon durumu	-0.418214	0.176369	-2.371249	0.0177
Derneğin öncelikli amacı	0.217624	0.106436	2.044652	0.0409

Derneğe olan ilgi	0.078205	0.094154	0.830613	0.4062
Kırsalda kamuyla				
görüşme	0.037676	0.083193	0.452880	0.6506
Kadın üye	-0.046356	0.152768	-0.303441	0.7616
Kırsal bölgedeki				
seçimlerdeki rolü	0.131238	0.113116	1.160211	0.2460
Kırsal kalkınmada rol				
alma	0.131238	0.113116	1.160211	0.2460
Kırsaldaki				
politikacılarla görüşme	0.069532	0.061243	1.135344	0.2562
Sektörel yoğunlaşma				
durumu	0.016827	0.134179	0.125405	0.9002
Kırsaldaki statüsü	0.138127	0.073984	1.866993	0.0619
Para yardımı yapması	0.119393	0.192258	0.621007	0.5346
Akaike info criterion	2.390700	Schwarz criterion	2.653308	
LR statistic	58.50011	Prob(LR statistic)	0.000000	

Sonuç

Sivil toplum kuruluşlarının, tarihsel süreç içerisinde siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlere bağlı olarak farklı roller üstlenmiş olmalarıyla birlikte, günümüz dünyasının en önemli sosyal ve siyasi aktörlerinden biri olduğu söylenebilir.

Türkiye’de bu aktörün önemli temsilcilerinden birisi de kuşkusuz ki benzerlik esasına dayanarak oluşturulmuş hemşehri dernekleridir. Bu derneklerin kırsal yapının dönüşümündeki çoklu rollerinin ele alınıp incelendiği bu çalışmada çok temel sonuçlara ulaşılmıştır.

Hemşehrilik olgusunda kırsal yapıdaki dönüşüm dinamikleri ön plana çıkmaktadır. Batıda kırsal dönüşüm çalışmaları uzun yıllar önce tamamlanırken Türkiye’de kırsal dönüşüm çalışmalarında istenilen noktaya gelinememiştir. Özellikle az gelişmiş ülkelerde kırsal dönüşüm çalışmalarından fayda sağlanması için insan faktörünün göz ardı edilmemesi gerekirken, Türkiye’de kırsal dönüşüm çalışmalarında insan faktörü genelde göz ardı edilmiştir. Kırsal dönüşüm çalışmalarında genellikle fiziki yapı ön plana çıkarken en önemli ayağı hep eksik kalmıştır. Kırsal dönüşüm çalışmaları daha çok “köylü” yerine “köy” eksenli olmuştur.

Türkiye’de 1950’li yıllarda Marshall yardımlarıyla tarımda artan makineleşme, aşırı nüfus artışı ile birlikte kırdan kente göçü arttırmıştır. Bununla birlikte, kırsal dönüşüm çalışmalarında yaşanan başarısızlıklar, kırsal kent arasındaki sosyo-ekonomik farklılıkların daha da artmasına ve göçün yapısal sorun olarak ortaya

çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak, kırdaki çözülme ile kırdan kopan ve kentlerde toplanan kitleler, kentsel yaşama ayak uyduramayıp kentsel değerleri benimseyemeyince kır ile kent yaşamı arasında kalarak kent yaşamına yabancılaşmıştır. Bu durumda kentle eklemlenme sorunu yaşayan bu kesimler kır ile olan bağlantılarını daha güçlü tutmuşlardır. Bu durum aynı zamanda kırdan yaşanan sorunların bu kitleler tarafından içselleştirilmesine de yol açmıştır.

Hemşehri derneklerinin dernekleşmesinin genelde köy bazlı yapıldığı anlaşılmaktadır. İstanbul'daki hemşehri derneklerinin yaklaşık % 66'sı köy derneği şeklindedir. Bu durum, kırdan kente göç eden kişilerin oluşturdukları derneklerin, daha küçük ve kapalı bir örgütlenme şeklini daha fazla tercih ettiğini göstermektedir. Aynı zamanda, hemşehri derneklerinin köy bazlı örgütlenmeyi tercih etmeleri, hemşehricilik bağlarının daha çok köy çıkışlı olduğunu gösteren bir durumdur. Bu durum aynı zamanda hemşehri derneklerinin köy derneği ve diğerleri şeklinde ikili ayrımını da beraberinde getirmektedir.

Hemşehri dernek sayılarının tarihsel gelişimine bakıldığında, bu tip derneklerin 1950'li yıllarda kurulmaya başladığı ve özellikle 1991-2000 yılları arasında hemşehri dernek sayısında artış olduğu görülmüştür.

Çalışma yapılan hemşehri derneklerinin ortalama üye sayısı 270 olarak bulunmuştur. Türkiye'de 2007 yılı verilerine göre yaklaşık olarak 8135 hemşehri derneği olduğuna göre, İstanbul'da hemşehri derneğine üye olanların sayısı yaklaşık olarak bir milyon kişi civarında olduğu tahmin edilebilir. Türkiye'deki toplam hemşehri derneğine üye olan kişilerin sayısı ise yaklaşık 2,2 milyon olarak tahmin edilmiştir. Bu durum, hemşehricilik bağlarının Türkiye'de ne kadar etkili olduğunun bir başka göstergesidir.

Kentteki hemşehri derneklerini bir bütün olarak aldığımızda, bu tip derneklerin fazlalığı, sosyal devlet anlayışından giderek uzaklaşıldığı veya devletin ulaşamadığı kimi yerlerde bu derneklere ihtiyaç duyulmasıyla açıklayabiliriz. Bu durum, hemşehri derneklerini Türkiye için önemli bir sivil toplum kuruluşu haline getirmektedir.

Hemşehri derneklerinin %67'si kırsal kesimle ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Kırsal kesimle ilgilenen dernekler çoğunlukla köy dernekleridir. Hemşehri dernekleri kentin aksine kırdan, siyasi yapılardan çok kamu kesimleriyle ilişki içindedirler. Hemşehri köy derneklerinin hem kırsal hem de kentsel uzamda sosyal, ekonomik, kültürel ve politik rolleri var iken diğer hemşehri derneklerinin yalnızca kentsel uzamda sosyal, ekonomik, kültürel ve politik rolleri bulunmaktadır.

Hemşehri derneğinin kırsal yapı ile ilgili faaliyet durumunu etkileyen bazı faktörler incelendiğinde, daha önce kurulan hemşehri derneklerinin kırsal yapı ile ilgili faaliyette bulunma bahsinin yüksek olduğu tahmin edilmiştir.

Hemşehri derneklerinin kırsal kesimde yaşam standardını artırmak için ibadet yeri inşaatı ve bakımı, içme suyu, yol ve çevresel düzenleme ve ağaçlandırma çalışmalarında etkin rol aldıkları yapılan analiz sonucu belirlenmiştir. Bununla birlikte, bazı hemşehri derneklerinin kırsal yaşamdaki hayat standardını artırmada öncü rol oynadıkları belirlenmiştir.

Hemşehri derneğinin köydeki yaşam standardını arttırma çalışmaları, özellikle daha önce kurulan, kırdaki statüsü yüksek ve kırsal çalışmaları öncelikli gören hemşehri derneklerinin, köydeki yaşam standardını yükseltme ihtimalini arttırdığı bu çalışmada tahmin edilmiştir. Aynı zamanda, bu tip köklü ve varlıklı derneklerin federasyonlaşma ihtiyacı olmadığı anlaşılmaktadır.

Hemşehri derneklerinin kırsal alandaki sosyo-politik rollerinin, derneklerin kuruluş yılı uzun yıllara dayandıkça ve üye sayısı arttıkça daha da arttığı yapılan analizlerle ortaya çıkmıştır. Hemşehri derneklerinin çatı örgütlenmeye dönüşmesinde en önemli nedenlerden biri de kırdaki sosyal ve politik rollerini daha da arttırmaktır.

Sonuç olarak, kırsal yapının dönüşmesinde hemşehri derneklerinin ekonomik rollerinin (alt yapı yatırımları hariç) olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durumun en önemli sebebi olarak hemşehrili olduğu bölgenin ekonomik potansiyelinin yetersizliği gösterilebilir. Ekonomik rolünün etkisiz olması ayrıca bu derneklerin kuruluş amacıyla da açıklanabilir. Çünkü bu dernekler daha çok kentte sosyal dayanışma ve yeni bir toplumsal yapıya uyum sorunu olarak yaşanan yabancılaşma ve aynı zamanda dışarıya karşı korunma hissiyatı temelinde vücuda gelmişlerdir.

Son olarak hemşehri derneklerinin, kırsal dönüşüm çalışmalarında çoklu rolleri dikkate alınması gereken sivil toplum kuruluşlarından biri olduğunu söylemek mümkündür.

Sonnotlar

¹Köydeki yaşam standardı çalışmaları hesaplanırken, köy veya mezra yolu yapımı ve bakımı, kanalizasyon yapımı, içme suyu yatırımları, eski evlerin restore edilmesi, yeni konaklama tesislerinin yapılması, okul inşaatı ve bakımı, ibadet yeri inşaatı

ve bakımı ve çevresel düzenleme ve ağaçlandırması çalışmalarının ortalaması alınmıştır

Kaynakça

Akder H (1998). Türkiye’de Tarımsal Mekanizasyon ve İşgücü, Türkiye’de Tarımsal Yapı ve İstihdam. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2210.

Aktaş E vd. (2006). Türkiye’de Hemşehri Dernekleri ve Kırsal Dönüşüm. Tarım Ekonomisi Dergisi, 2 (12).

Aktaş E vd. (2006). Adana İli Karataş İlçesi Yemişli Köyünde Toplulaştırma Kararını Etkileyen Sosyo- Ekonomik Faktörler. Mersin: T.C. Tarım ve Köyşleri Bakanlığı TAGEM, Toprak ve Su Kaynakları Tarsus Araştırma Enstitüsü Projesi.

Aktaş E vd. (2010). Türkiye’de Hemşehri Derneklerinin Kırsal ve Kentsel Yapıdaki Rolü (İstanbul Örneği). Ankara: TÜBİTAK 107K218, 2007-2010.

Boratav K (1981). Tarımsal Yapılar ve Kapitalizm. İstanbul: Birikim Yayınları.

Chayanov A V (1966). The Theory of Peasant Economy. Illionis: R. D. Irvin.

DİE (1995). Türkiye Nüfusu, 1923–1994 Demografi Yapısı ve Gelişimi. Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü Yayın No: 1839.

Düzgüneş O vd. (1993). İstatistik Metodlar. 2. Baskı, Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 369.

DPT (2000). Devlet Planlama Teşkilatı Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Kırsal Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.

Ecevit M C (1999). Kırsal Türkiye’nin Değişim Dinamikleri: Gökçeada Köyü Monografisi, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları: 2310, Yayınlar Dairesi Kültür Eserleri Dizisi: 247.

Frank E F ve Biggs S (2001). Evolving Themes in Rural Development 1950s-2000s. Development Policy Review, 19 (4).

Foster-Caster A (1978). The Modes of Production Controversy. New Left Review. No. 107.

Aktaş E (2012). Türkiye’de Hemşehri Derneklerinin Kırsal Yapıdaki Rolü. *Mülkiye Dergisi*. 36(3), 101-132

Gülçubuk B ve Gün S (1994). Tarımsal ve Kırsal Kalkınma İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi. İzmir: Türkiye 1. Tarım Ekonomisi Kongresi.

Hosmer W D ve Lemeshow S (2000). Applied Logistic Regression. Newyork-USA: A Wiley-Interrcience Publication, John Wiley & Sons. Inc.

İçduygu A vd. (1998), Türkiye’de İç Göç. İstanbul: Yurt Yayınları.

İşyar Y (1994). Ekonometrik Modeller. Bursa: Uludağ Ün. Yayın No: 92.

Edenlerin Nitelikleri (1965-1990). Türkiye’de Tarımsal Yapı ve İstihdam, Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Yayın No: 2210.

Köymen O (1999). Cumhuriyet Döneminde Tarımsal Yapı ve Tarımsal Politikalar 75 Yılda Köylerden Şehirlere, İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları.

Levine N ve Üner S (1978). Population Policy Formation and Implementation in Turkey (Türkiye’de Nüfus Politikalarının Oluşumu ve Uygulanması. Ankara: Hacettepe University, Institute of Population Studies.

Newbold P (2000). İşletme ve İktisat İçin İstatistik. 4. Baskı, Çev. Ümit Şenesen, İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Önver M Ş vd. (2006). Küreselleşme Sürecinde Yoksulluk ve Sivil Toplum Kuruluşları. Çanakkale: ÇOMU Biga İİBF II. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşu Kongresi Bildiriler Kitabı “Küresel Eşitlik”.

Özdamar K (2002). Paket Programları ile İstatistiksel Veri Analizi (Çok Değişkenli Analizler). 4. Baskı, Ankara: Kaan Kitabevi.

Özkaya T vd. (1998). Kırsal Kalkınmada Çiftçi Katılımının Önemi Üzerine Bir Araştırma, Halilbeyli Köyü Örneği, İzmir: Ege Ün. TUAM.

TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2007). www.tuik.gov.tr. Erişim tarihi: 21.12.2007.

Word Bank (2003). Reaching The Rural Poor. A Renewed Strategy For Rural Development. Washington DC: The International Bank for Reconstruction and Development.

Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

Çanakkale
Onsekiz Mart
Üniversitesi

107K218 Numaralı TÜBİTAK Destekli "HEMŞEHİRİ DERNEKLERİNİN KENTSEL VE KIRSAL YAPIDAKİ ROLLERİ: İSTANBUL ÖRNEĞİ" İsimli Projenin Anket Formu

Anketörün İsmi:		Anket No:		Anket Tarihi	.../.../2008
Hemşehri Derneğinin İsmi:					

Hemşehri Derneğinin Bulunduğu Yer ve İletişim Bilgileri

İlçe:	Mahalle:	Telefonu:

Hemşehri Derneğinin Bağlı Olduğu Bölge, İl, İlçe ve Köyü

İli	İlçesi	Köyü

A- Hemşehri Dernekleri Hakkında Genel Bilgi

A-I- Anket Yapılan Kişi ile İlgili Genel Bilgiler:

1. Dernekteki Göreviniz: a) Başkan b) Başkan Yard. c) Yönetim Kur. Üyesi d) Diğer.....

2. Anket yapılan kişiyle ilgili bilgiler

Cinsiyeti	Yaşı	Eğitimi	Doğum Yeri	Medeni Hali	Fiilen Yaptığı İş	Aylık Ort. Geliriniz (YTL)

3. Kaç yıldır dernekte görevlisiniz

Derneğe Üyesiniz	Kaç	Yıldır	Dernekte Süreniz	Toplam	Görev	Üyesi Olduğunuz Diğer STK'lar

A-II- Hemşehri Derneği ile İlgili Genel Bilgiler:

4. Hemşehri derneği kaç yılında kuruldu?yıl
5. Derneğin Yaklaşık Kaç Üyesi var?.....Kişi
6. Hemşehri Derneğinin Şubesi var mı? (1) Evet (2) Hayır
7. Herhangi bir üst örgütlenmeye bağlı mısınız? (1) Evet..... (2) Hayır
8. Dernekte kadın üyeniz var mı ? (1) Evetüye (2) Hayır
9. Dernek yönetiminde kadın var mı? (1) Evet (2) Hayır
10. Derneğin en önemli amacı aşağıdakilerden hangisidir? (En önemli üç amacı önem sırasına göre sıralayınız)

Önem Sırası	Amaçları
	Kentte yardım ve dayanışma amaçlı
	Kültür turizmi ve yöre tanıtma amaçlı
	Köy ile ilgili yardım ve dayanışma amaçlı
	Diğer.....

11. Hemşehri derneğinin ilk kuruluş nedeni hangisidir ?

	Amaçları
1)	Kentte yardım ve dayanışma amaçlı
2)	Kültür turizmi ve yöre tanıtma amaçlı
3)	Diğer bir köy derneğinin kurulmuş olması
4)	Diğer.....

12. Derneğin yıllık faaliyetlerini planlıyor musunuz? a) Evet b) Hayır

13. Hemşehri derneğinin yıllık faaliyetleri

14. Derneğin başlıca gelir ve giderleri kaynakları

Yıllık aidat bedeli	YTL (Üyelerin %.....Yıllık Aidatını ödüyor)
Bağış yapıyor mu?	a) Evet b) Hayır (Yıllık Ort. Bağış geliriYTL)
Dernek binası derneğe mi ait ?	a) Evet b) Hayır
Derneğin yıllık giderleri	a).....b).....c).....d).....

B-Hemşehri Derneğinin Kentsel Yapıdaki Rolü

B-I -Hemşehri Derneğinin Kentteki Ekonomik Rolü

15. Üyelerinizin iş alanında yoğunlaştıkları belli sektör var mı?

(a) Evet b (Hayır) Nolu Soruya Geçiniz c) Bilmiyorum

16. Üyelerinizin yoğunlaştığı sektörleri, önem sırasına göre sıralayınız

Sektörler	Üye Oranı
1).....	
2).....	
3).....	

17. Üyelerinizin yoğunlaştığı sektörlerde girişte, hemşehrilik bağının önemi

Çok Önemli	Önemli	Bazen	Önemli Değil	Hiç Önemli Değil
()	()	()	()	()

18. Sosyal güvenlik kuruluşlarından *faydalanmayan* üyeler var mı ?

(1) Evet (2) Hayır 20 Nolu Soruya Geçiniz c) Bilmiyorum

19. Sosyal güvenlik kuruluşlarından *faydalanmayan* üyelerin yaklaşık oranı %

20. Üyeleriniz ekonomik sıkıntı yaşadığı zaman, size dolaylı veya dolaysız başvuruyorlar mı?

(1) Evet (2) Hayır 22 Nolu Soruya Geçiniz

21. Üyeleriz sizden, ekonomik anlamda yardım istediğinde, ne tür yardımlarda bulunuyorsunuz? 1.).....

2.).....

3.).....

22. Üyelerinizin oturduğu belli bir semt var mı? (a) Evet (.....) b (Hayır

23. Üyeleriniz daha çok hangi konut türünde ikamet etmektedir?

1	Gecekondu	3	Müstakil Ev
2	Çok Katlı Daire	4	Diğer.....

24. Kentte yaşayan üyelerinizin, ne tür ekonomik sorunları var?

1.).....

2.).....

3.).....

25. Kentte yaşayan üyelerinizin, mevcut ekonomik sorunlarına, derneğiniz ne tür çözümler üretmektedir?

1.).....

2.).....

3.).....

B-II-Hemşehri Derneğinin Kentsel Yapıdaki Sosyo-kültürel ve Politik Rolü

26. Dernek olarak bulunduğunuz bölgenin kamu yöneticileri (Muhtar, belediye başkanı, kaymakam, siyasi partiler vb.) ve partilileriyle görüşülüyor mu?

Her zaman görüşülüyor	Çoğunlukla görüşülüyor	Bazen görüşülüyor	Çok az görüşülüyor	Hiç görüşülüyor
()	()	()	()	()

27. Dernek olarak bulunduğunuz bölgenin siyasi partileri ile irtibatınız oluyor mu?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor
()	()	()	()	()

28. Siyasi partiler, belediye başkanları, kaymakam ve muhtarlar derneği ziyaret ediyor mu ?

	Çoğunlukla gelirler	Bazen gelirler	Çok az gelirler	Hiç gelmezler	Çoğunlukla gelirler
Siyasi partiler	()	()	()	()	()
Belediye başkanları	()	()	()	()	()
Kaymakam	()	()	()	()	()
Muhtar	()	()	()	()	()
Diğer.....	()	()	()	()	()

29. Dernek olarak, bulunduğunuz bölgenin, muhtarlık veya belediye seçimlerinde rolünüz oluyor mu ?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor
()	()	()	()	()

30. Derneğinizin, yerel ve genel seçimlerde, üyelerinizin oy verme davranışı üzerinde, belirleyiciliği var mıdır?

(1) Evet (2) Hayır

31. Siyasi eğilim bakımından, derneğiniz kendisini daha çok nerede görür?

1. Muhafazakâr – sağcı 2.Solcu 3.Liberal 4.Diğer.....

32. Derneğinizin Avrupa Birliğine bakışı nasıldır?

(1)Olumlu (2) Olumsuz

33. Kentte yaşayan üyelerinizin, ne tür sosyo – kültürel sorunları vardır?

1.).....

2.).....

3.).....

34. Kentte yaşayan üyelerinizin, mevcut sosyo–kültürel sorunlarına, derneğiniz ne tür çözümler üretmektedir?

1.).....

2.).....

3.).....

35. Üyelerin boş zamanlarını en fazla zaman geçirdiği yerler

a)	Kahvehane
b)	Dernekte daha çok faaliyet amaçlı
c)	Evde
d)	Dernekte ama daha çok oyun amaçlı
d)	Diğer.....

36. Derneğiniz tarafından, kentte düzenlenen sosyo –kültürel aktiviteler nelerdir?

1.).....

2.).....

3.).....

37. Derneğiniz tarafından, eğitim amaçlı burs veriliyor mu? (1) Evet (2) Hayır

.....kişiye yıllık yaklaşık olarak toplamYTL burs veriliyor.

C-Hemşehri Dernekleri Kırsal Yapıdaki Rolü

38. Derneğinizin bağlı bulunduğu bir köy var ise;

(1) Kışın köyde kalan hane sayısı.hanekişi

(2) Yazın köyde kalan hane sayısıhanekişi

39. Köyünüzde, aktif olarak çalışan okul var mı ? (1) Evet (2) Hayır

40. Derneğinizin, hemşehrisi olduğu kırsal yapı ile ilgili faaliyetleri oluyor mu?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor*
()	()	()	()	()

41. Derneğinizin, hemşehrisi olduğu kırsal yapıda, etkin bir rolü olmalı mıdır?

Her zaman olmalı	Çoğunlukla olmalı	Bazen olmalı	Çok az olmalı	Hiç Olmamalı
()	()	()	()	()

*Diğer sorulara yanıt vermeyiniz

C-I-Hemşehri Derneğinin Kırsal Yapıdaki Sosyal ve Politik Rolü

Dernek ve Köy ile İlgili Sosyo-politik İlişki

42. Dernek olarak, hemşehrisi olduğunuz bölgenin, kamu yöneticileriyle (Muhtar, Belediye Başkanı, kaymakam vb.) görüşülüyor mu?

Her zaman görüşülüyor	Çoğunlukla görüşülüyor	Bazen görüşülüyor	Çok az görüşülüyor	Hiç görüşülüyor
()	()	()	()	()

43. Dernek yönetimi olarak bölgenize gidiş sıklığı ve süresi ne kadardır?

(1) Yıldadefa ve toplamay (2) Gidilmiyor

44. Dernek olarak, hemşehrisi olduğunuz yerin, muhtarlık veya belediye seçimlerinde rolünüz oluyor mu ?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor
()	()	()	()	()

()	()	()	()	()

45. Dernek olarak, hemşehrisi olduğunuz yer ile ilgili yatırımlar takip ediliyor mu?

Her zaman ediliyor	Çoğunlukla ediliyor	Bazen ediliyor	Çok az ediliyor	Hiç edilmiyor
()	()	()	()	()

46. Hemşehrisi olduğunuz yerdeki (köy vb.) kişilerin, ne tür sosyo-kültürel sorunları var ?

- 1.).....
- 2.).....
- 3.).....

47. Dernek olarak, hemşehrisi olduğunuz yerdeki siyasi partilerle irtibatınız oluyor mu?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor
()	()	()	()	()

48. Dernek olarak, hemşehrisi olduğunuz yerdeki sorunlar için bürokratik yapı ile görüşüşür musunuz?

Her zaman görüşülüyor	Çoğunlukla görüşülüyor	Bazen görüşülüyor	Çok az görüşülüyor	Hiç görüşülüyor
()	()	()	()	()

Derneğin ve Köy ile ilgili Sosyal Statüdeki Rolü

49. Dernek olarak, hemşehrisi olduğunuz yerdeki (köy vb.) kişiler içindeki rolünüz nasıldır?

Çok Etkili	Etkili	Bazen etkili	Çok az etkili	Hiç etkili değil
()	()	()	()	()

Derneğin Köydeki Yaşam Standardındaki Rolü

50. Derneğin, bölgedeki yaşam standardını artırcı çalışmalarındaki rolü

	Çok Fazla	Fazla	Bazen	Ara Sıra	Hiç Olmuyor

1	Köy veya mezra yolu yapımı ve bakımında	()	()	()	()	()
2	Kanalizasyon yapımında	()	()	()	()	()
3	İçme suyu yatırımlarında	()	()	()	()	()
4	Eski evlerin restore edilmesinde	()	()	()	()	()
5	Yeni konaklama tesislerinin yapılmasında	()	()	()	()	()
6	Okul inşaatı ve bakımı	()	()	()	()	()
7	İbadet yeri inşaatı ve bakımı	()	()	()	()	()
8	Çevresel düzenleme ve ağaçlandırmada	()	()	()	()	()
9	Diğer 1.....	()	()	()	()	()
10	Diğer 2.....	()	()	()	()	()

C-II- Hemşehri Derneğinin Kırsal Yapıdaki Ekonomik Rolü

Dernek ve Köy İle İlgili Ekonomik Yatırımlar

51. Dernek olarak, hemşehrini olduğunuz yer ile ilgili ekonomik yatırımlarda rolünüz (maddi veya bürokratik) oluyor mu?

		Çok Fazla	Fazla	Bazen	Ara Sıra	Hiç Olmuyor
1	Gölet yapımında	()	()	()	()	()
2	Tarımsal sulama suyu yatırımlarında	()	()	()	()	()
3	Meyvecilik	()	()	()	()	()
4	Diğer 1.....	()	()	()	()	()
5	Diğer 2.....	()	()	()	()	()

52. Dernek olarak, hemşehrini olduğunuz yerde bitkisel ve hayvansal üretim potansiyeli

(1) Geçimlik üretim için (2) Pazar yönelik üretim için (3) Önemli bir üretim yok (4).....

Not: Eğer bölgede önemli bir üretim yok ise 56. Soruya geçiniz.

53. Dernek olarak, hemşehrısı olduğunuz yerdeki ekonomik yatırımlara maddi destek veriliyor mu?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor
()	()	()	()	()

54. Dernek olarak, hemşehrısı olduğunuz yerin ürün pazarlamasındaki rolünüz oluyor mu?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor
()	()	()	()	()

55. Dernek olarak, hemşehrısı olduğunuz yerin tarımsal ürün teknoloji gelişimde rolünüz oluyor mu?

Her zaman oluyor	Çoğunlukla oluyor	Bazen oluyor	Çok az oluyor	Hiç Olmuyor
()	()	()	()	()

Dernek ve Köy İle Kırsal Dönüşüm Çalışmaları

56. Derneğiniz, hemşehrısı olduğunuz yerin kırsal dönüşüm çalışmalarında rol almak ister mi?

Çok İy Olur	İy Olur	Bazen	Ara Sıra	Hiç olmaz
()	()	()	()	()

D- Hemşericilik Kavramı ve Derneğe Olan İlgı

57. Sizce, Hemşericilik nedir (Kapsamı da belirtmeli)

.....

.....58. Son yıllarda Hemşehri derneğinize olan ilgi

Çok fazla	Fazla	Değişmedi	Azaldı	Çok Azaldı
()	()	()	()	()

Ankete katıldığınız için teşekkür ederiz.